

DE STEDELIJKE MUNTSLAG TE ROERMOND TIJDENS DE BEWINDSPERIODE VAN DE AARTSHERTOGEN ALBRECHT EN ISABELLA (1598-1621)

1. INLEIDING

De ganze bewindsperiode der aartshertogen Albrecht en Isabella (1598-1621) wordt gekenmerkt door een heen- en weerschrijven betreffende aanmuntingen en problemen omtrent de monetaire politiek. Dit komt zeer goed tot viting in de talrijke ordonnanties en plakaten waarin de verbodsbepalingen geopenbaard worden aangaande de circulatie van minderwaardige (buitenlandse) munten.

Ook de Roermondse muntslag werd in heel wat geschriften duidelijk aan banden gelegd, zonet in zijn geheel verboden. Meermaals blijkt dat niet enkel de centrale regering maar ook de 'gewone mensen' een defensieve houding aannamen ten overstaan van deze "lokale muntslag".

Roermond was de hoofdplaats van het hertogdom Gelderland, dat verdeeld was in het Kwartier van Arnhem of van de Veluwe, het Kwartier van Nijmegen, het Kwartier van Roermond en het Graafschap Zutphen. Het Kwartier van Roermond werd ook het "OVER-KWARTIER" genoemd.

In 1232 verkreeg Roermond vanwege de Gelderse graaf Otto II van Massenberg zijn stadsrechten. Van de 15de tot de 18de eeuw zijn wij bekend met volgende bewindsperiodes :

Arnold van Egmont en zijn zoon Adolf	1423 - 1473
Karel de Stoute	1473 - 1477
Maria van Bourgondië	1477 - 1482
Filips de Schone	1482 - 1492
Karel van Egmont	1492 - 1538
Willem, hertog van Kleef en Jülich	1538 - 1543
Karel V	1543 - 1555
Filips II	1555 - 1598
ALBRECHT EN ISABELLA	1598 - 1621
Filips IV (1ste deel van zijn bewind)	1621 - 1632
Bezetting door de Verenigde Provinciën	1632 - 1637
Filips IV (2de deel van zijn bewind)	1637 - 1665
Karel II	1665 - 1700
Filips V	1700 - 1702
Bezetting door de Verenigde Provinciën	1702 - 1716
Karel VI	1716 - 1740

In Roermond was een muntwerkplaats van de graven (later hertogen) van Gelderland gevestigd, maar een privilege van 1492 stond ook de gemeentelijke overheden toe passunt te slaan. Het is vooral

deze gemeentelijke pasmunt die wij van naderbij zullen bekijken voor de periode van Albrecht en Isabella.

Men kan zich afvragen waarom de gemeentelijke muntslag van Roermond heeft standgehouden, lang nadat deze in de andere plaatsen van de Spaanse Nederlanden verboden werd.

De essentiële reden is dat er in het Overkwartier een andere rekenmunt gebezigd werd dan in de overige provincies van de Spaanse Nederlanden.

De scheiding van de Noordelijke en de Zuidelijke Nederlanden ingevolge de opstand tegen Filips II had tot gevolg dat het Overkwartier afgesneden werd van de rest van de Spaanse Nederlanden waarvan het nochtans deel bleef uitmaken.

De handelsbetrekkingen met de omliggende staten (het prinsbisdom Luik, Hoorne, Jülich en Kleef, Keulen, de Verenigde Provinciën) stuwden het Overkwartier naar een rekenmunt die verschilde van deze van Vlaanderen en Brabant.

Ik beperk mij hier slechts tot de opsomming van enkele punten die in voldoende mate weergeven welke verschillen er waren :

1617 :	2 1/2	Brabantse stuivers	=	2 3/4	Roermondse stuivers
1660 :	9	Brabantse penningen	=	12	Roermondse penningen (= 1 stuiver)
1698 :	48	Brabantse stuivers	=	64	Roermondse stuivers

In deze omstandigheden konden de pasmunten van de Spaanse Nederlanden niet aan de handelsnoodzaak van het Kwartier voldoen.

Iemand die in Roermond een kwart stuiver betaalde met een Brabants oordje verloor op deze transactie nagenoeg 25%. Het Brabants oordje was immers in Roermondse valuta niet 1/4 doch 1/3 stuiver, of omgerekend was 1 Roermondse stuiver gelijk in waarde aan 3 Brabantse oorden.

Het is dus niet te verwonderen dat er in Roermond geen Brabants kleingeld circuleerde en dat er een grote noodzaak aan eigen pasmunt bestond om aan de economische behoeften te voldoen.

2. MUNTSLAG

Op 1 september 1605 sloot de magistraat van Roermond een overeenkomst af met Johan van Nederhoven, schepen van de stad en Mattheus van Nederhoven. Deze overeenkomst voorzag de fabricatie van dubbele stuivers (nooit uitgegeven), stuivers, halve stuivers, oordjes en lupsen (1). Deze laatste twee munttypen moesten geslagen worden in rood koper en hetzelfde gewicht en dezelfde vorm hebben als de andere oorden en duiten (gigots) der aartshertogen.

Volgens de ordonnantie van 26 februari 1602 moesten er 51 oorden uit één mark koper vervaardigd worden en het dubbele aantal duiten; de ordonnantie van 30 juni 1608 bracht deze aantallen op respectievelijk 64 en 128. Het gewicht en de legering van de andere munten zijn niet aangegeven. Aan de graveur van de Maas-trichtse Munt zou gevraagd worden om stempels te vervaardigen.

De muntordonnantie van 30 juni 1607 beperkte de circulatie van de oordjes die geslagen werden te 's Hertogenbosch, Maastricht en Roermond met de wapens van de aartshertogen op de ene zijde en het stadsembleem op de andere, tot de stad van uitgifte en haar omgeving.

In de daaropvolgende maand oktober bekleoegen de generaalmeeesters zich bij de Rekenkamer van Maastricht over de overdadige aanmuntting van oordjes te Roermond en over de circulatie van een groot aantal van deze stukken in Brussel en andere delen van het land. Nieuwsgierig om te weten volgens welk recht deze uitgifte plaatsheeft, vragen zij aan de Rekenkamer hen hierover in te lichten. Op 24 oktober 1607 vraagt de Rekenkamer aan de stad een kopij van haar muntprivilege en een verslag met betrekking tot de reeds geslagen munten. Vier dagen later, op 28 oktober 1607, maakt de stad de gevraagde kopij over aan de Rekenkamer en verklaart geen boekhouding te hebben gevoerd met betrekking tot het aantal geslagen oordjes ; op het vlak van de activiteit van de werkplaats verklaart het stadsbestuur dat het muntpersoneel bestond uit drie personen die een kwart van de tijd thuis bleven om op hun akkers te werken.

De Roermondse muntslag van de jaren 1593 tot 1595 was sterk verlieslatend geweest, zodat de stad er wel op toezag om de nieuwe fabricatie winstgevend te laten verlopen. De muntmeester ontving de opbrengst van de onderneming, doch moest alle lasten op zich nemen en tevens een jaarlijkse tegemoetkoming afdragen aan de stad. Deze was dus een zuivere winst voor de gemeente, die het geld hard nodig had. Reparaties aan de door onweer beschadigde kerk, de militaire bijdragen tijdens de oorlog en de bestrijding van de pestepidemie (de mensen die tussenkwamen in de pestbestrijding werden door de stad betaald of vergoed) hadden de stedelijke schatkist immers uitgeput.

Op dezelfde dag stuurden de stedelijke overheden een kopij van de brief van de Rekenkamer naar de muntmeester Mattheus van Netherhoven en vroegen zijn mening in deze aangelegenheid. Vóór alles hoopten zij dat de muntslag niet gehinderd noch vertraagd zou worden door de voornoemde reactie. Ook vroegen zij, aangezien er geen klacht voorlay met betrekking tot de geslagen peerdekens en stuivers, of men niet beter meer zilverstukken zou slaan (zoals halve realen).

Op 17 juli 1608 ontving de muntmeester een nieuwe instructie van de magistraat ; hij diende de volgende stukken aan te munten
"... peertgens, stuivers en halve alsuloken alloije als noodig is om de reputatie der stad te handhaven ; de coperen ortgens en lupsen zullen worden geslaghen in den tegenwoordigen vorm ; verder zullen er tot gerief van klein gelt ook een quantiteit penninckens geslaghen worden, 4 op een ortgen."
 Deze penningen zijn er nooit gekomen.

In een plakkaat van 29 oktober 1609 verbieden de aartshertogen nogmaals de circulatie van lokale oorden van 's Hertogenbosch, Maastricht en Roermond, elders dan in de stad van uitgifte. Ter illustratie citeer ik dit schrijven (het origineel bevindt zich in het Oud Roermonds archief, omslag 20, Nr 6) :

Marisfont, 29 Octobris 1609.

De Eertsherlogen.

Lieve ende wel beminde.

Alsoe wy by onse brieven van placate gedatsert op huyden verboden hebben den loop ende vuytgeven van de copere munte by Ulieden doen slaeghen met onsen consente, in andere plaetsen ende steden van onder Ulieden schependom tot gerieve van de gemeynthe aldaar, ende dat tot dien eynde de ghene die alreede zyn geslaeghen meer dan genoeg zyn. Soe is onsen wille, dat ghy van nu voortaan gheen meerdere quantiteyt en doet munten, totter tyt toe dat wy van als naender onderricht zynde daerop sullen gheven andere ordre.

Gescreven tot Marisfont den XXIke Octobris 1609.

Albert.

Onsen Lieven ende welbeminden burgmeester, schepenen und Raedt Stads Rurmonde.

Receptae 23 Novembris 1609.

Dezelfde dag nog verbieden ze aan de Roermondse magistraat de muntslag verder te zetten tot nader order, aangezien de reeds geproduceerde hoeveelheid Roermondse oorden - die in waarde ver inferieur waren aan de officiële munten - reeds ver de lokale behoeften overschreed en er was reeds meer dan genoeg kleingeld in omloop en de stedelijke munten lagen qua waarde en muntvoet (gewicht en gehalte) ver beneden het peil der provinciale stukken.

Als reactie op protesten vanwege het stadsbestuur van Roermond, liet de regering op 15 september 1610 weten dat zij niet op haar beslissing terugkwam en tegelijkertijd beval zij opnieuw de aanmuntingen stop te zetten. Het feit dat er Roermondse stukken bestaan met de jaartallen 1610, 1611 en 1612 schijnt erop te wijzen dat de stad géén rekening heeft gehouden met het haar in 1609 betekende verbod om verder aan te munten. Sinds het begin van de 17de eeuw was het voor het gezag der Spaanse Nederlanden praktisch onmogelijk geworden de muntordonnanties door het Overkwartier te doen eerbiedigen.

Het stadsbestuur gaf zich trouwens nog lang niet gewonnen; het bekleog zich bij de Staten van Gelderland over de hindernissen die men de stad bereidde bij de uitoefening van haar muntrecht. Zich heropend op de voormalige afgesloten verdragen en concordaten, ondersteunden de Staten van Gelderland de stedelijke magistratuur. Zij vroegen hun agent te Brussel, de heer Haeghen, om ten gunste van Roermond tuasen te komen bij de administratie der financiës en, indien dit niet hielp, bij de aartshertogen zelf. Volgde een discussie. Eerst over de draagwijdte van het privilege. Liet dit de stad enkel toe zilvermunten te slaan of zilver- én kopermunten? Welke was de waarde, in eigentijds geld, van de oude braspenning, vermeld in het octrooi van 1492? De stad, zich baserend op het reglement van oude cijzen, hield voor dat de oude braspenning op dat moment 10 oorden waard was,

t.t.z. een halve zilveren reaal en dat ze derhalve logischerwijze ook het recht had om zilverstukken te slaan van deze waarde. Verder contesteerde de stad het te lichte gewicht van de Roermondse oorden en liet ze de innerlijke financiële moeilijkheden meespreken ; met name de opgevoerde onderhoudskosten van de hoofdkerk en van de dijken van Maas en Roer.

Uiteindelijk liet men opnieuw de aanmunting toe van kleine zilverstukken, maar ondanks herhaalde inspanningen van de magistraat werd het verbod op de koperen muntslag tijdens de periode van de aartshertogen niet meer opgeheven.

Op 14 november 1612 vaardigde de Raad der Financiën een ordonnantie uit volgens dewelke de stad Roermond toegelaten werd volgende zilveren pasmunten te vervaardigen :

- PEERDEKENS of 2 blancs van 1 1/2 stuiver (hetzij 72 Vlaamse of 108 Brabantse mijten), met een gehalte van 3 denieren en 20 greinen fijn zilver en een snede van 104 2/3 stukken in de mark (2) ;
- HALVE PEERDEKENS van 3/4 stuiver of 36 Vlaamse mijten, een gehalte zoals de peerdekens en een snede van 209 1/3 stukken in de mark ;
- KWART PEERDEKENS of halve blancs van 18 Vlaamse mijten, een gehalte van 2 denieren en 12 greinen fijn zilver en een snede van 290 stukken in de mark.

De halve en de kwart peerdekens werden waarschijnlijk niet geslagen.

Het profijt uit deze muntslag kwam ten goede aan de stad. De magistraat moest een waardijn, een keurder en een stempelantijder aanduiden die zich van hun taak te kwijten hadden zoals het hen door de generaalmeesters opgelegd werd. De produktiekontrolle zou tegelijkertijd door de stedelijke administratie en de Rekenkamer van Gelderland uitgevoerd worden ; ze zou ééns per jaar plaatshebben en daarbij nog telkens de magistraat of de Rekenkamer het nodig achten. Het stadsbestuur was echter niet tevreden omdat deze munten niet goed aansloten bij het monetair systeem van het hertogdom Jülich en dus de handelsbetrekkingen met dit gebied zouden bemoeilijken. Bijgevolg vroeg het om andere munten te mogen uitgeven, nl. stoters van 2 1/2 stuiver en hun onderverdelingen.

De Raad van Financiën hield rekening met deze opmerking en gaf op 27 april 1613 de toelating om de gewenste zilverstukjes te slaan. De muntvoet was vastgesteld als volgt :

- STOTERS van 2 1/2 stuiver, met een gehalte van 3 denieren en 20 greinen (zoals voor de peerdekens) en een snede van 62 4/5 in de mark ;
- HALVE STOTERS, met hetzelfde gehalte, doch met een snede van 125 3/5 stukken in de mark ;
- KWART STOTERS met een gehalte van 2 denieren en 12 greinen (zoals voor de halve blancs) en een snede van 174 stukken in de mark ;

- ACHTSTE STOTERS, met hetzelfde gehalte als voorgaand stuk doch met een snede van 348 stukken in de mark.

Naar alle waarschijnlijkheid werd deze ordonnantie niet uitgevoerd.

Op 29 november 1614 werd het vroeger regime met betrekking tot de gorden van 's Hertogenbosch, Maastricht en Roermond hersteld ; hun gebruik werd slechts lokaal toegestaan. De circulatie van vreemd biljoen was totaal verboden.

In een verzoekschrift van 1616, gericht aan de Administratie der Financiën, beklaagde de stad zich erover dat de opgelegde beperkingen haar verhinderd hadden om gedurende de 4 A 5 laatste jaren haar muntrecht uit te oefenen. Zij vroeg om stoters en stuivers te mogen fabriceren met dezelfde winstmarge als deze voor de kleine muntjes van de aartshertogen waarbij de controlemaatregelen op de aanmunting zouden versoepeld worden. Bovendien wou zij de onderrichtingen, die in 1612 aan de officieren van de provinciale munthuizen gestuurd waren (ordonnanties van 14 april, 15 mei en 4 juli 1612), ontvangen.

Tenslotte vroeg zij dat de regering het onderhoud van kerk en dijken op zich zou nemen of aan de stad hiervoor een jaarlijkse subsidie zou uitkeren van 3.000 tot 4.000 gulden.

Op 11 maart 1616 gaf de Administratie der Financiën opdracht dit verzoek door te sturen naar Gilles van Halbeek, raadgever en generaalmeeester, teneinde zijn advies terzake te vernemen. Op 13 mei van hetzelfde jaar kwam er een antwoord met betrekking tot de muntslag (over het onderhoud van kerk en dijken wordt in alle talen gezegen) : er worden definitieve richtlijnen uitgevaardigd voor de waardijn en de keurder der Roermondse Munt terwijl er voor de muntmeester slechts een projekt opgesteld werd, dat echter definitief werd op 10 september 1616.

Tesamen met de publikatie van de richtlijnen voor de muntmeester (volgens dewelke deze benoemd wordt door de burgemeester, de schepenen en de stadsraad) werd op 10 september 1616 door de aartshertogen volgende muntslag toegelaten :

- STOTERS, zoals deze van 27 april 1613 doch met een snede van 56 stukken in de mark in plaats van 62 $\frac{4}{5}$ (deze munten zijn nooit geslagen) ;
- HALVE STOTERS OF BRASPENNINGEN, zoals deze van 27 april 1613, doch met een snede van 132 stukken in de mark, in plaats van 125 $\frac{3}{5}$;
- KWART STOTERS OF HALVE BRASPENNINGEN, zoals deze van 27 april 1613, doch met een gewicht van 182 $\frac{1}{2}$ stukken in de mark in plaats van 174.

Deze BRASPENNING was 60 Vlaamse mijten of 5 oorden waard. De oude braspennning van 1492 was evenwel 10 oorden waard, waaruit we moeten besluiten dat de nieuwe braspennning slechts de helft waard was van de oude.

Tevens valt er op te merken dat de regering, door toestemming te verlenen tot het slaan van stukken van 2 $\frac{1}{2}$ stuiver, voldeed aan de eis van Roermond om munten te mogen uitgeven ter waarde van de oude braspennning.

De ordonnantie van 10 september 1616 beschrijft op een gedetailleerde wijze de verplichtingen van de muntmeester en van zijn werklieden, en stelt minutieus de verificatieprocedure van de werkzaamheden vast.

De controle gebeurde in de Rekenkamer van Gelderland in tegenwoordigheid van een lid van deze Kamer, een generaalmeeester en generaalkeurder der aartshertogen, de waardijn van de Roermondse werkplaats, de burgemeester en een schepen of een gemeenteraads-lid van de stad. De controle werd niet meer jaarlijks doorgevoerd doch slechts op het einde van de ambtsperiode van de muntmeester en wanneer de Rekenkamer of de magistraat het nodig achtten.

Er zijn een aantal munten teruggevonden die in overeenstemming met deze instructie werden geslagen. Eind 1616, begin 1617 werd door de magistraat van Roermond een verzoekschrift gericht aan de Rekenkamer van Gelderland om wettelijke koers te verlenen aan de Roermondse munten in alle steden van het Overkwartier. De stad moet dus wel degelijk overtuigd geweest zijn van de goede kwaliteit van haar aanmunting.

Deze (reglementaire) muntslag was hoe dan ook slechts van korte duur. Uit een brief van de heer Haeghen, op 2 april 1617 verzonden aan de Roermondse stadsmagistratuur, blijkt immers dat de stedelijke muntmeester aangehouden werd en voor langere tijd in de gevangenis zou moeten vertoeven.

Op 7 juni 1618 werd door burgemeester en schepenen van Roermond een zekere Hendrik Pijnappel als nieuwe muntmeester aangesteld en op 30 oktober 1619 gaven de aartshertogen, op aanvraag van de Staten van het Overkwartier, wettelijke koers aan de stoters, de braspenningen en de halve braspenningen.

Dit zijn de laatste gegevens die ik gevonden heb met betrekking tot de muntslag te Roermond onder het bewind van de aartshertogen Albrecht en Isabella. Het bestaan van peerdekens met jaartal 1617, is dan ook een raadsel daar de instructies van 27 april 1613 en 10 september 1616 slechts toelating gaven tot het slaan van stoters en frakties ervan.

3. CATALOGUS

A. STUIVER



Ordonnantie van 1 september 1605 en 17 juli 1608.

Metaal : biljoen

Waarde : 40 Vlaamse of 72 Brabantse mijten

Gehalte : 0,250

Gewicht : 2,03 gram (het voorgeschreven gewicht is mij niet bekend)

Jaartallen : geen

Vz. : kort, dubbel ankerkruis met in het tot een ruit opengewerkt hart een lelie, snijdt het omschrift ; in het 1ste en 4de kwartier een lelie, in het 2de en 3de een leeuw ; rondom, ALBE - R TVS - ET . EL - ISAB

Kz. : naar links klimmende leeuw, rondom ; lelie D . G . ARCHI (DVCES) . AVS . DVC . GEL (RIAE)

B. OORD



Ordonnantie van 1 september 1605 en 17 juli 1608.

Metaal : rood koper (1)

Waarde : 12 Vlaamse of 18 Brabantse mijten

Gewicht : 51 stukken in de mark of 4,82 gram ; vanaf 1606 : 64 stukken in de mark of 3,84 gram

Jaartallen : 1605, 1607, 1608, 1609, 1610, 1611 en 1612

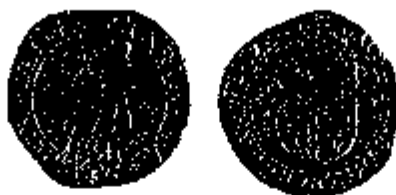
Vz. : gekroond wapenschild deraartshertogen ; links en rechts in het veld, een punt ; rondom, ALBERTVS . ET . ELIS (AB) . D . G . (2)

Kz. : gekroond wapenschild van Roermond, geplaatst op een schuin geplaatst stokkenkruis ; het juweel van het Gulden Vlies is er aan bevestigd ; links en rechts in het veld, het jaartal ; rondom, lelie ARCHID(VCES) . AVS(T) . DV(C(ES) . (GEL(D(R(IAE)

(1) Wij bezitten een exemplaar in geelkoper.

(2) Er bestaat een variante met G . D . in plaats van D . G . (veiling Schulman (3-4 oktober 1911), nr. 1118).

E. BRASPENNING



Ordonnantie van 10 september 1616.

Metaal : biljoen
 Waarde : 1 1/4 stuiver
 Gehalte : 0,320
 Gewicht : 132 stukken in de mark of 1,84 gram
 Jaartallen : geen

- Vz. : de Heilige Maagd, met het Kind Jezus op de linkerarm en een scepter in de rechterhand, staat frontaal met het stadswapen van Roermond aan haar voeten ; rondom, MARIA . MA - TER . DEI . lalie
- Kz. : gekroond wapenschild van de aartshertogen ; rondom, ALB . ET . ELIS . D . G . ARCHID . AVST . D . GEL

F. HALVE BRASPENNING



Ordonnantie van 10 september 1616.

Metaal : biljoen
 Waarde : 5/8 stuiver
 Gehalte : 0,208
 Gewicht : 182 1/2 stukken in de mark of 1,34 gram
 Jaartallen : geen

- Vz. : de Heilige Maagd, met het Kind Jezus op de linkerarm en een scepter in de rechterhand, staat frontaal met het stadswapen van Roermond aan haar voeten ; rondom, MARIA . MA - TER . DEI . lalie
- Kz. : stadsschild van Roermond ; erboven, de letter R ; links en rechts in het veld het monogram van de aartshertogen ; rondom, lalie MONETA . NOVA . RVRIMVNDENSIS

C. DUIT OF LUPSE



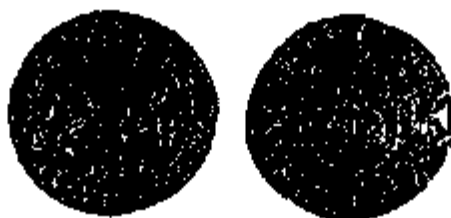
Ordonnantie van 1 september 1505 en 17 juli 1606.
 Metaal : rood koper
 Waarde : 6 Vlaamse of 9 Erabantse mijten
 Gewicht : 102 stukken in de mark of 2,41 gram ; vanaf 1606 :
 128 stukken in de mark of 1,92 gram
 Jaartallen : 1506, 1608, 1609, 1610 en 1611
 Vz. : gekroond wapenschild der aartshertogen ; rondom,
 lèlie ALBERTVS . ET . ELISAB(ET) . D(E)I . G
 Kz. : wapenschild van Roermond met erboven het jaart-
 tal ; rondom, lèlie ARCHID(VCES) . AVS(T) .
 D(V(CES) . GEL(D)R

D. PEERDEKBN

afb. : zie G.

Ordonnantie van 17 juli 1608 en 14 november 1612.
 Metaal : biljoen
 Waarde : 1 1/2 stuiver
 Gehalte : 0,312
 Gewicht : 104 2/3 stukken in de mark of 2,35 gram
 Jaartallen : geen
 Vz. : gehelmde ruiter galoppeert naar rechts ; hij
 houdt een geheven zwaard in de rechterhand en
 de teugels in de linker ; in de afsnede, RVRM ;
 rondom, AL B . E T : ELI SAB. ARCH. D.G.-E-L
 Kz. : wapenschild met het Gelders wapen, geplaatst op
 een kort gevoet kruis dat het omschrift snijdt ;
 rondom, EQVITA - IVDI CI-A. TVA.D - OMINE
 Er bestaat een variante met RVRE in plaats van RVRM in de
 afsnede.

G. PEERDEKEN



Ordonnantia niet teruggevonden

Metaal : biljoen

Waarde : 1 1/2 stuiver (?)

Gehalte : ?

Gewicht : ?

Jaartallen : geen en 1617

Vz. : gehelmde ruiter galoppeert naar rechts ; hij houdt een geheven zwaard in de rechterhand en de teugels in de linker ; onder het paard eventueel 1617 ; in de afsnede, RVEN. ; rondom, EQVI(TAS) - IVDI(CIA) - TVA.-DOMINE-

Kz. : wapenschild met het Gelders wapen, geplaatst op een kort gevoet kruis dat het omschrift snijdt ; rondom, MO(NETA) - NOVA. R(V-R)MVND - ENSIS - lalie.

Er bestaat een variante waarbij het omschrift begint met AEQ- (zie Enno van Gelder en M. Hoc, nr. 319).

NOTEN

1. Lusse (in het Duits "Lübische") is een stuk van 1 1/2 Heller of 1/8 Meisaxpfennig van Keulen. De lusse komt overeen met 1/8 stuiver, t.t.z. een half oord of een duit.
2. Het gewicht der munten werd tijdens het Ancien Régime vastgelegd door aan te geven hoeveel exemplaren in één Trooise Mark (= 246,084 gram) gingen.
Voorbeelden : a. Een munt met een snede van 102 stukken in de mark weegt $\frac{246,084}{102} = 2,41$ gram.
b. Een munt met een snede van 85 11/16 stukken in de mark weegt $\frac{246,084 \times 16}{(85 \times 16) + 11} = 2,87$ gram.

BIBLIOGRAFIE

- A.F. BEURDEN, *De Handelingen van de Magistraat der Stad Roermond van het jaar 1596 tot en met het jaar 1696*, 1903.
- J.J. ROMEN en ZONEN, *Gedenkboek ter gelegenheid van het 700 jarig bestaan van Roermond*, 1932.
- Victor BRANTS, *Recueil des ordonnances des Pays-Bas, deuxième série*, Brussel, 1914.
- N.J.E. DE MEYER, *Le Monnayage Communal de Ruremonde*.
- A. BASTIAENS, *De Muntslag der Aartsbisschoppen Albrecht en Isabella*, 1981.
- Oud Roermonds Archief.
- Revue Belge de Numismatique*.
- E. ENNO van GELDER en M. BOC, *Les monnaies des Pays-Bas bourguignons et espagnols, 1434-1713*, Amsterdam, 1960.

Alex BASTIAENS